

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Förskolan Oxhagen-Malmen

Upprättad: 2018-08-13

Reviderad: 2024-06-19

Innehållsförteckning

Inledning	s 3-4
Syfte och bakgrund	
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 5
Styrdokument	s 6
Främjande och förebyggande arbete	s 7
Plan mot kränkande behandling	s 8
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 9
Plan mot diskriminering	s 10
Fördjupnings- och referensmaterial	s 11-12

Inledning

Syfte och bakgrund

Dokumentet är barn- och ungdomsförvaltningens beskrivning av den **lågstanivå** som en **plan mot diskriminering och kränkande behandling ska innehålla**. Varje förskola/skola kan välja en annan struktur (ordningsföljd) av innehållet samt fylla på med mer information.

Nedanstående punkter har, i kombination med det som nationella styrdokument föreskriver, varit viktiga utgångspunkter vid framtagandet av detta dokument.

Exempel på framgångsfaktorer i likbehandlingsarbetet är:¹

- att arbeta med ett normkritisk förhållningssätt,
- att hela verksamheten är delaktig (inklusive barn och elever)
- att aktivt och löpande arbeta med planen mot diskriminering och kränkande behandling och
- att planen grundas i verksamhetens situation här och nu.

När det i texten står **skola, skolmiljö** etc så **innefattar** det alla **skolformer**: förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola och grundsärskola.

Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollagen och läroplanerna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som skolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Men vad betyder det egentligen? Kanske kan vi förstå värdegrunden som summan av de val, överenskommelser och handlingar som elever och skolpersonal manifesterar i skolan. Värdegrund blir därmed något vi gör och skolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns/elevs lika rättigheter och möjligheter i skolan

Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med skolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om, genom** och **för**. Barn och elever utvecklar i arbetet med värdegrunden kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. Värdegrundsarbetet sker också genom exempelvis de demokratiska arbetsformer och positiva arbetsklimat som ska råda i verksamheterna. I detta arbete utvecklar barn och elever förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle. Perspektiven möjliggör **en helhetssyn** som bidrar till att **värdegrunden integreras i kunskapsmålen**.

Utdrag ur läroplanerna:

”Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar främjas.

Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.”²

¹ Se Skolverkets hemsida: Sju timmar om... Förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

² Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016, s 5, *Förskolans uppdrag*

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.

Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.”³

Tillitsfulla relationer

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen/eleverna i skolan. Ett antal faktorer, hämtade från nedan citerade doktorsavhandling⁴, lyfts fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet/eleven – att låta barnets/elevens livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns/elevers erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns/elevers delaktighet och inflytande,
- att bemöta barnen/eleverna utifrån de behov de har och
- att bygga ett förtroendekapital att ta av den dag läraren exempelvis behöver tillrättavisa ett barn/en elev.

Normer, normmedvetenhet och normkritik

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge skolpersonal konkreta verktyg i skolans arbete med att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen, i planering, lektions-/verksamhetsinnehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen.

Förutom att ge stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och hjälpa till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa till att förebygga kränkningar i skolan. I flera rapporter⁵ fastslås att det som ligger till grund för att diskriminering och kränkande behandling uppstår inom skolan är normer. Normer riskerar att bidra till förtryck och ett uppreparande av maktstrukturer som leder till exkludering, diskriminering och kränkande behandling, som exempelvis våld (Skolverket 2009:88, Ungdomsstyrelsen 2013:13).

---

³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Reviderad 2017), s 9, *Skolans uppdrag*

⁴ Lilja, A. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Science, 338). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

⁵ Se artikel, *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Emilia Åkesson, Amphi Produktion /*Förskolan/skolans värdegrund – Grundskola och gymnasieskola/Modul: Främja likabehandling/Del 5: Normer, normmedvetenhet och normkritik*

Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
Indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,
I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.
- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling finns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling:

Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.
- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.
- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.
- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Skolverket: www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev)

Styrdokument

- Skollag (2010:800), 6 kap

- **Diskrimineringslag (2008:567)**
- **Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling**
- **Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016,**
  - Förskolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 UTVECKLING OCH LÄRANDE
  - 2.3 BARNNS INFLYTANDE
  - 2.7 FÖRSKOLECHEFENS ANSVAR
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 - Reviderad 2017,**
  - Skolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 KUNSKAPER
  - 2.3 ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE
  - 3. Förskoleklassen
  - 4. Fritidshemmet

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och internationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och FN:s konventioner om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Principen ur Barnkonventionen om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka åsikter i alla frågor som rör barnet finns till exempel med som utgångspunkt i skollagen.

Främjande (för likabehandling) och förebyggande arbete (mot diskriminering och kränkande behandling)

Rutin för arbetet

Vad gör vi?

Vi aktualiserar vår plan mot diskriminering och kränkande behandling för barn på förskolan

Hur gör vi?

I vårt trygghetsarbete med de barn som är äldst pratar vi om begreppen trygg-otrygg. Genom detta vill vi synliggöra för barnen att diskriminering och kränkande behandling inte ska förekomma. Resultatet från diskussionerna leder till ett främjande och förebyggande arbete i barngruppen

När?

1 gång/år

Ansvar

Kurator - Fördelat över läsåret planeras trygghetsarbete in med de grupper som har barn i åldrarna 4-5 år

Personal – Vara stöd utifrån behov och driva det fortsatta trygghetsarbetet i barngruppen

Insats – Vad gör vi?

Vår plan mot diskriminering och kränkande behandling aktualiseras för personal

Hur gör vi?

I maj/juni utvärderar rektor och kurator planen utifrån det trygghetsarbete som är utfört. Efter utvärderingen görs en uppdatering av vad som behöver göras kommande läsår. Detta diskuteras på upptakt för att formulera hur arbetet ska ske.

När?

maj/juni och augusti

Ansvar

Rektor - uppdaterar planen inför diskussion och avsätter tid för detta vid upptaktsdag.

Personal - bidrar till diskussioner om kränkande behandling och diskriminering, samt bidrar med tankar om trygghetsarbetet.

Insats – Vad gör vi?

Vår plan mot diskriminering och kränkande behandling aktualiseras för vårdnadshavare.

Hur gör vi?

Vi beskriver vårt trygghetsarbete och det främjande och förebyggande arbete som bedrivs på förskolan via utskick i Unikum

När?

Vid utvecklingssamtal

Ansvar

Personal – lyfter frågan på varje utvecklingssamtal

Insats – Vad gör vi?

Avdelningarna arbetar med bemötande och allas lika värde.

Hur gör vi?

Genom förskolans fokus på ett delbart lärande använder vi under året begreppet ”huvudperson” för att stärka varje barn.

Under året arbetar vi också med begreppet välkomnande för att stärka bemötandet.

När?

Under läsåret 2024/25

Ansvar

Arbetslag

Insats – Vad gör vi?

Vi söker en ömsesidighet med samhället i och med vårt tema ”stadens områden som pedagogiskt rum”. I möten med andra belyser vi skillnader.

Hur gör vi?**Tid - När?**

Under läsåret 2024/25

Ansvar

Arbetslag

Plan mot kränkande behandling

Kartläggning

Ansvar:

Vi har genomfört följande **kartläggningar**...

- Trygghetsvandringar
- Personalens observationer

Barns/elevs medverkan sker genom observationer och samtal i samlingar

Nulägesanalys

Ansvar:

Vår **analys** utifrån ovanstående kartläggningar är att det finns platser på förskolan där det sker kränkningar. Gemensamt för platserna är att det sker då personalen inte är närvarande och märks endast i efterhand. Utomhus handlar det ofta om en buske i utkant av gård och inomhus är det ofta toalett eller vilrum

Mål för kommande år

Utifrån kartläggning och nulägesanalys ser vi att vi behöver fortsätta arbetet med att vara nära barnens olika vistelseplatser.

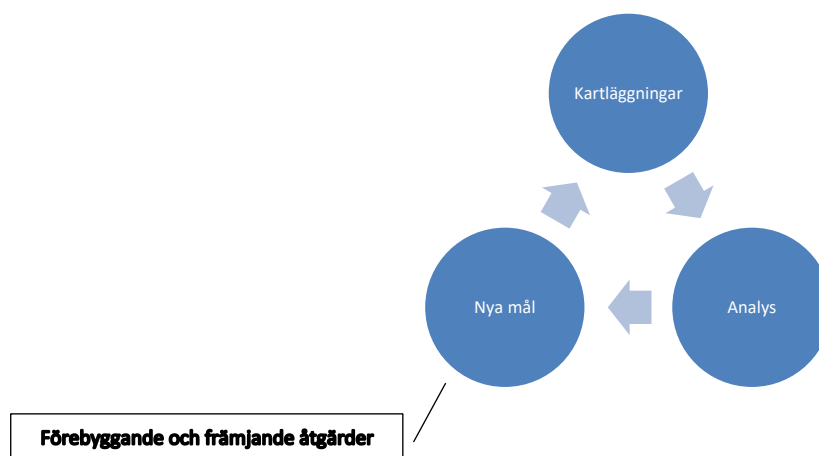
Uppföljning och utvärdering

Ansvar:

Uppföljning genomförs på arbetslagsträffar och avdelningarnas utvärderingar

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling.*

Aktiva åtgärder mot diskriminering

1. Undersöka risker för diskriminering

Första steget innebär att utbildningsanordnaren ska undersöka den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller repressalier, eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som vidtas motsvarar en verksamhets faktiska behov.

Undersökningen ska vara en inventering och utredning av verksamheten för att identifiera hinder för lika rättigheter och möjligheter och för att identifiera om det förekommer diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier eller repressalier, eller risker för diskriminering eller repressalier.

Arbetet ska göras på ett generellt plan till exempel genom att göra en översyn av olika rutiner, riktlinjer och policydokument men även av attityder och normer.

Undersökningen kan göras på olika sätt. Det kan handla om att en förskola/skola undersöker sin verksamhet genom:

- observationer
- pedagogisk dokumentation /reflektionsprotokoll
- utvecklingssamtal
- intervjuer av barn/elever

Gör undersökningen utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera risker/hinder i verksamheten.

2. Analysera orsaker

Efter undersökningen ska utbildningsanordnaren analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder.

Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är.

3. Genomföra åtgärder

I steg tre ska utbildningsanordnaren genomföra de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, mot bakgrund av undersökningen och analysen. Utbildningsanordnaren ska alltså bedöma vilka konkreta åtgärder som ska genomföras.

Utbildningsanordnaren ska genomföra åtgärder för att undanröja de upptäckta riskerna och hindren, främjande åtgärder i syfte att utjämna skillnader i förutsättningar mellan olika grupper, det vill säga undanröja hinder för lika rättigheter och möjligheter.

Åtgärderna ska motsvara faktiska behov. Det betyder inte att det måste finnas ett barn/en elev i verksamheten som kan drabbas idag, utan att det finns risker eller hinder som skulle kunna leda till att någon kan bli diskriminerad.

4. Följ upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna.

När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett (undersökningen) i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

Plan mot diskriminering

Undersökning

Följande metoder har använts för att undersöka risker för diskriminering...

- Vi har granskat förskolans SKA-verktyg
- Vi har granskat förskolans rutiner
- Vi har granskat lärportalen Unikum ur ett användarperspektiv

Analys

Följande orsaker till risker och hinder har vi analyserat...

- Vi ser i verksamheten inga risker för diskriminering
- I förskolans rutiner ser vi inga risker för diskriminering
- I och med införandet av Unikum ser vi att risk för indirekt diskriminering kan förekomma. Vi har svårt att förmedla informationen att Unikum ska användas och även hur den ska användas

Åtgärder

Följande åtgärder ska vi arbeta med för att förebygga diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever. Vi arbetar gentemot förvaltning för att Unikum ska fortsätta utvecklas

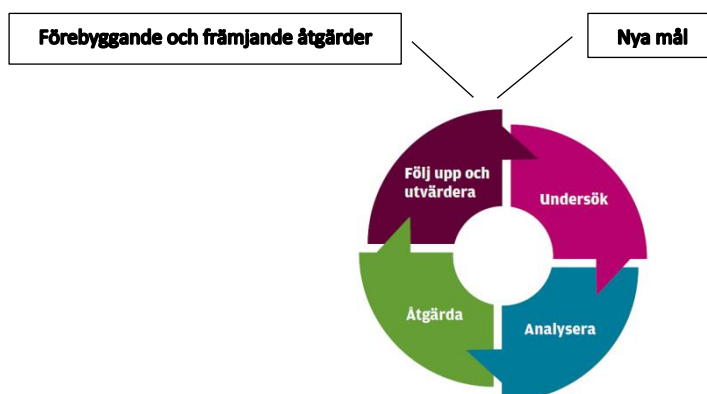
Vi behöver vi hitta former för att hjälpa och stötta de vårdnadshavare som inte behärskar svenska språket med att och hur de använder Unikum

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering genomförs på följande sätt och vid dessa tidpunkter...

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling.*

Fördjupnings- och referensmaterial

Skolverket

A) Modulen - Främja likabehandling

Sökväg: *Lärportalen/ Alla moduler/ Förskolan/ skolans värdegrund/ Främja likabehandling*

Modulen består av åtta delar:

1. Ett sammanhållet uppdrag
2. Tillitsfulla relationer
3. Trygghet och studiero
4. Interaktion på nätet
5. Normer, normmedvetenhet och normkritik
6. Normerna i min verksamhet
7. Bemötande och förväntningar
8. Hitta balansen

Varje del av består i sin tur av fyra moment:

- Moment A – individuell förberedelse
- Moment B – kollegialt arbete
- Moment C – aktivitet
- Moment D – gemensam uppföljning

Omfattning

Det tar cirka 30 timmar att arbeta med en modul.

B) Sju timmar om...

Sökväg: *Skolutveckling/ Sju timmar om.../ Sju timmar om - enkelt och nära*

Här erbjuds möjlighet till kompetensutveckling i form av olika utvecklingspaket med namnet "Sju timmar om...". Utvecklingspaketen utgår från olika områden och innehåller material som kan användas i arbetet med att utveckla verksamheten. Områdena är skolövergripande och målgrupperna är olika; från förskola till gymnasiet. Gemensamt är att det inte bör ta mycket mer än sju arbetstimmar att bli klar med ett paket. Innan ni väljer vilket område ni tänker arbeta med bör en analys ha skett utifrån skolans behov.

1) Främja likabehandling

Detta är det första i en serie om tre utvecklingspaket om arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Det handlar om alla barns och elevers rätt att vara som de själva vill och att bli behandlade med respekt.

2) Förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Det här är det andra i en serie om tre utvecklingspaket om arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Arbetet syftar till att stärka det förebyggande arbetet. Det handlar bland annat om att genomföra bra kartläggningar och analyser samt att barn och elever är delaktiga i arbetet hela vägen. Ett framgångsrikt arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ökar barns och elevers möjligheter att lära och utvecklas.

3) Skolans värdegrund – om, genom och för

Ibland talas om ett värdegrundsuppdrag och ett kunskapsuppdrag men egentligen är uppdraget gemensamt och sammanhållet. Arbetet med det här utvecklingspaketet vill bidra till ökad samsyn om hur kunskaper och värden hänger ihop.

C) Stödmaterial

- ”Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling”
- ”Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder”